

Žaba.

1. Ob mlakuži.

ej, kakšno veselje je imela otročad s to mlakužo! Pozimi, ko se je led napravil, so se drsali na njej; pomladi so žabe lovili, poleti so ladje vozili, jeseni pa — jeseni so nabirali protje, ki je rastle ob obrežju, in si vili slamnike in pletenice. Vsa vas se je zbirala okrog mlakuže; zato so ji rekli prav: vaška mlakuža.

Pa je bilo res tudi prijetno ob mlakuži! Voda je pritekala na zgornji strani in na spodnji strani zopet odtekala. Tam, kjer se je izlivala v lužo, je bil mlin na lopatice; kjer pa je odhajala, je bila žaga. V vodi in pod vodo pa je bilo polno življenja. Kraljevale so notri žabe in ribe. Dostikrat je pokukala žaba v beli dan, toda naložena ladja, ki je prihajala od mlina sem, jo je ustrašila, in žaba se je s strahom podurnila nazaj. Samo enkrat se je primerilo, da se je prikazala žaba tik poleg ladje Orkanovega Tinčeta, in so se valovi zazibali tako močno, da se je Tinčetu prevrnila ladja z vsem bogastvom. Tedaj je bilo pa tudi vpitja in kričanja ob mlakuži. In pa ribe — té, té so se šele poganjale iz vode! Vsakih pet minut je katera hlastnila po mušici! In če si vrgel drobtino v vodo —: naenkrat so jo zapazile, in nabralo se jih je na stotine in vse so se zaletavale v plen in se trgale zanj . . .

Táko je bilo življenje ob mlakuži, kadar so bili otroci poleg. Kaj pa šele tedaj, kadar je bilo vse mirno na obrežju! Tedaj so se žabe izkobacale celo na suho. In če so jih Lahí, ki so ondi delali opeko, pustili pri miru, so se mirno grele na solncu. Če pa je kdo vrgel kamen, so kakor ene misli druga za drugo poskakale v vodo: hop, hop, hop — —.

Pa k mlakuži ni smel vsakdo! Mlakuža je bila globoka. In da je kdo, ki se ni znal varovati, zabredel v vodo, udrlo se mu je v blato do kolena. In zastonj je nesrečnež izdiral nogo iz ilovice, ker druga se mu je udrla toliko globokeje . . . Zato pa vaški drobiž za nobeno ceno ni smel k mlakuži, ali vsaj preblizu mlakuže ne. In veliko je bilo tacega drobiža. Metin Štefè je bil že tak.

2. Metin Štefè.

Kakšen je bil? Bled je bil in krmežljivih oči. Klobuk je imel na vrhu predrt. Enkrat, ko se je bil Štefè pritihotapil k mlakuži, ga je prijel Orkanov Tinče ravno za tisti čop las, ki mu je štrlel iz klobuka, in tako ga je gnal proti domu. Metin Štefè je bil tudi tisti, ki pri svojih sedmih letih niti brati ni znal; to pa zato, ker je bila mati dninarica in se ni mogla mnogo pečati s Štefétom. Stanovala sta z materjo pri Orlanovih odzgoraj. Razen matere se je edino Orlanka kaj pobrigala za Šteféta, drugega ni imel. Zato se je

pa često primerilo, da Štefè ni imel le klobuka raztrganega, ampak tudi hlače in srajco. In tak je bil silno reven na pogled. Ob nedeljah pa, ko je oblekel praznjo srajco in hodnične hlače, je bil tudi Štefè, da se je moglo reči: korenjak! V nedeljo je bil videti Štefè nekako večji in starejši!

In enkrat — bilo je menda prav v nedeljo — je Metin Štefè poprosil Orkanovega Tinčeta, naj bi ga pustil k mlakuži. Orkanov Tinče je imel namreč pri mlakuži glavno besedo med otroci. A Tinčetu je bilo še dobro v spominu, kako se je hotel Štefè nekoč tihotapsko ukrasti na prepovedano mu mesto; zato ga je zavrnil takoj, da ne! In s tem je podrl Štefètu vse upanje in vse tiste lepe nade, ki jih je gojil zadnje dni. Sanjalo se mu je namreč neko noč, da ga je Orkanov Tinče vzprejel med „mlakužarje“ in mu dal v najem žago v spodnjem koncu, in sicer s to pogodbo, da bo žagal hlode in tolkel lubje — zastoj! Štefè je ravno hotel pritrčiti pogodbi, pa se je zbudil. A na sanje je Štefè dal veliko; zato je kar drugi dan pristopil k Tinčetu in ga poprosil . . . Ná — sedaj pa nič!

3. „Bajar.“

Potem je pa Metinemu Štefètu kar naenkrat padlo na um, da bi si lahko tako lužo tudi sam napravil. — Za hišo med hrastovjem je namreč curéla grapa, in voda se je nabirala po globelih. To vodo bi napeljal v strugo, in grapa bi bila kar naenkrat velika. Potem bi pa na spodnjem koncu zgradil „bajar“ . . . In potem — há, to bi bilo nekaj posebnega —: potem bi ujel žabo, tako, ki je zelena po vrhu in ki vreme oznanuje . . . Kako bi potem postalo živahno ob „bajarju“! Žaba bi plavala po površju in se poduknila v globino, kadar bi se kaj premaknilo na obrežju. Kadar bi se pa bližalo deževno vreme, bi pela — ah, in Štefè bi z gotovostjo vedel veliko dni naprej, da bo dež. In kako bi se prikupil Orkanovemu dedu, staremu Dobretu, ako bi mu vselej tri dni naprej povedal: „Stric, dež bo!“ Orkanov ded namreč vedno izprašujejo po vremenu. In Orkanov ded imajo odvažno besedo v hiši in dobro je tistemu, ki se jim prikupi . . .

Kajpak! — Štefè je hotel imeti žabo na vsak način!

In kje naj bi jo dobil? — Kje neki?! V vaški mlakuži!

Šel bi tako-le zvečer ob luninem svitu, ko so žabe na površju. Tedaj Lahi spé v kolibi, in otrók ni pri mlakuži. In vlovil bi žabo — veliko in lepo . . .

Toda ponoči: — strah bi ga bilo in težave bi imel, predno bi prišel do nje . . . Podnevi bi ga pa Orkanov Tinče zopet prijel za lase in ga vedel domov . . .

Kaj pa, ko bi šel zvečer, ko otrók ni, a so Lahi še pokonci. Zvečer namreč sedé v kolibi in večerjajo. Tedaj bi prišel in poprosil katerega, naj mu vlovi žabo.

To zadnje se je zdelo Štefètu še najbolje!

In spravil se je nad grapico za hišo ter začel navajati vodo. In grapica je postala kar grapa! Bila je kalna in je nosila prst in pesek . . . Spodaj med

grmovjem je pa ogradil strugo v podobi kolobarja — in to je bil „bajar“. Žabo pa mu bo vlovil Lah Tonio. Kruha mu ponese! Dobro!

4. Tonio.

Tonio je bil izmed vseh Lahov najmlajši, a najporednejši! — Če so otroci vozili čoln in je priletela kepa gline tik poleg čolna, da se je zvrnil: bil je to Tonio! In če so menili zalotiti kopo žab, ki so se solnčile na bregu, je bil zopet Tonio, ki je pripeljal dvokolnico mimo, da so jim žabe tik pred nosom poskakale v vodo. In ko je neko jutro Orkanov Tinče dobil lopato mlinskega kolesa odlomljeno, je bil malopridnež najbrže zopet Tonio!

In vendar ni nihče dobil od otrok toliko kruha kakor Tonio. Če so hoteli otroci živeti v miru pri žabah, so morali zalagati Tonia kar najprej. In če je hotel imeti kdo od njega kaj posebnega, ga je moral založiti s kruhom še posebno.

Tudi Štefè se je zatekel k Toniu. Prihranil si je bil velik kos kruha in ga neki večer, ko mater dolgo ni bilo domov, vtaknil v žep in se oprezno splazil od doma.

Lahi so večerjali, Tonio je sedel vratom najbližje.

Ta-le kruh sem ti prinesel, Tonio.“

„Kruh? Daj sem!“

Par hipov in že se je polovica kruha mlela Toniu med zobmi. Kakih pet zagorelih laških obrazov pa je gledalo Tonia in Štefèta izpod čela, kakor bi jima zavidalo srečo in ték...

„Ali bi mi ujel žabo?“

„Žabo —? Bodem!“

„In bi mi jo prinesel v ‚bajar‘, ki je za hišo; včera sem ga izkopal?“

„Bodem!“

„Pa naj bo velika, da se bodo naredile še druge!“

„Velika seveda. Jutri bo že v ‚bajarju!“

In Štefè je odšel vesel in poln upov.

Tisto noč se mu je sanjalo le o „bajarju“ in o žabi.

5. „Gruk! Gruk!“

To je bilo nekaj novega —: „bajar“ za Orkanovo hišo ni bil več prazen; zakaj Tonio je vestno izpolnil svojo obljubo.

Razume se, da je bil sedaj Štefè malo drugje kakor pri „bajarju“. Grmovje ga je skrivalo pred ljudmi. In po cele ure je presedel in zrl na površje vode, kjer se je zdajpazdaj, če je bilo tiho, prikazala žaba in se hipoma zopet skrila pod vodo.

Réganja ni bilo slišati. Vsaj zvečer, predno je Štefè zaspal, je včasih dolgo poslušal, ali se bo čul kak „rega, rega“, a zaman! Sicer pa tiste dni tudi žabe v vaški mlakuži niso regljale.

Črez nekaj dni pa so nastopile jasne noči, in od vaške mlakuže je zopet zadonelo kakor preje:

„Rega, rega, rega — reg, reg, reg — —!“

In to je vplivalo tudi na Štefeto žabo! Neki večer, ko je imel Štefè ravno zaspati, se mu je zdelo, da je čul iz grape glas! Poslušal je natanko in izpoznal, da se ni motil.

„Gruk! Gruk!“

Zvoki so se ponavljali.

„Gruk! Gruk! — Gruk! Gruk!“

Štefètova žaba je pela drugače kot žabe v vaški mlakuži . . . Morebiti celó žaba ni — je prišlo Štefetu na misel — morebiti je pa urh ali celó kaj družega . . . Štefè se je ustrašil!

In nekega dné, ko je srečal Tonia, ga je vprašal kar naravnost:

„Ti, Tonio, ali je to urh?“

„Kaj bo urh? Beži, beži!“ se je branil Tonio, „to je žaba!“

„Ali res ni urh?“

„Če ti pravim! — Toda kruha mi bodeš moral še prinesiti!“

In Štefè je obljubil vse, in bi bil obljubil še več. Saj to je bila žaba in ne urh!

6. Ded Dobré.

Ono čudno „grukanje“ pa le ni hotelo preiti, dasi je minulo več dni, in je Štefè zatrdno mislil, da to ni urh. In nazadnje mu je začelo presedati tisto vedno „grukanje“.

Pa tudi nekdo drug je postal pozoren na one glasove! To je bil Dobré, Orkanov ded! Imel je naduho in ležal je spodaj v čumnatí. Bil je napol slep, a slišal je dobro. In ti glasovi, ki so prihajali vsak večer skozi mrežo na oknu, so ga vznemirjali.

„Hencaj, zdaj bom pa umrl! To je skovir!“

Orkanovka ga je izkušala prepričati, da se moti. Trdila je, da je to k večjemu žaba ali pa kobilica, ali pa muren — toda ded se ni dal prepričati.

„Skovir je to, skovir! Umrl bom!“

In žalosten se je prekladal po postelji in govoril malo o čem drugem kakor o smrti.

To se vé, da je bila potem vsa hiša pozorna na ono „grukanje“. In prepirali so se le o tem, ali je to žaba, ali je kaj družega . . .

7. Prevara.

Naposled je začelo presedati tudi Orkanovki in rekla je nekega dné Tinčetu:

„Pojdi in preišči grapo! Ali je kaka žaba zašla noter, ali kaj . . . Pojdi, da bo mir!“

In Tinče je obljubil, da pojde.

To je bilo zvečer.

Metin Štefè pa je slišal, kaj je obljubil Tinče. In takoj je sklenil, da mora rešiti žabo, naj stane, kar hoče. Ujel jo bo z grabljami in jo prenesel v bližnji studenec — tako je mislil.

In res: še tisti večer je hotel izvršiti svoj sklep! Luna je sijala in Štefétove matere še ni bilo domov. Kakor nalašč!

Splazil se je na vrt oprezno kakor tat.

Prišel je do „bajarja“. Lunini žarki so padali na sredo vode, tja, kjer je rastle nekoliko bičevja. In poleg bičevja, tik nad vodo, je opazil Štefè črno piko. Bila je žaba! Da, čul se je celó tihi in pridušeni „gruk, gruk“! Bila je žaba!

Bližal se ji je z grabljami. Dobro! Ostala je mirna, dasi se je zazibala bilka poleg nje.

Še nekaj trenutkov — in lusknilo je, in žaba je ležala na suhem.

Štefè ni pomišljal dolgo. Drugikrat bi bil morda zatrepetal pri misli, da naj prime žabo kar z golo roko — a sedaj ne!

Rešiti jo je hotel, moral! Pograbil jo je z roko in hotel steči črez vrt. Toda žaba je bila močna in se je hotela oprostiti na vsak način. Na tak odpor pa Štefè ni bil pripravljen — in prvi hip ga je zmedlo že to. Potem pa mu je prišlo namar, da bi ga utegnila celo ugrizniti — hu! — in tu ga je zazebló po vsem telesu in sam ni vedel, kedaj in kako —: žaba mu je zdrsnila iz rok in padla na trato. Nesreča ali sreča pa je hotela, da je padla na hrbet. In Štefè je zapazil razločno, kako se je rumenkasto zasvetila v mesečini. To pa je bilo osodepolno; zakaj Štefè je dobro vedel, da se prava žaba ne sveti rumenkasto! To torej ni bila žaba! In nití urh ni bil! To je bilo še vse kaj grjega . . . In v trpki zavesti, da ga je prevaril Tonio, je nesel roke na oči in v glasnem joku zavekal v mesečno noč.

Potem pa je pustil „bajar“ in grablje in vse in jo jokaje ubral proti domu.

Doma pa je Štefétu prišlo tako neznansko slabo. Glava ga je bolela in v želodcu se mu je vzdigovalo. Ko je jokal, so ga oči skelele, in neka mokrota, ki pa niso bile solze, mu je zakrivala pogled. Po nosu in po ustih pa ga je žgalo, in slina je imela nek zoprn, osladen okus.

8. „Ubogi otrok!“

Drugo jutro je Štefè ostal v postelji. Mati je šla na delo, in Orkanka je bila naprošena, da mu postreže.

Kako se je smilil Orkanki! Revež! Oči je imel zatekle in krvave, lice napihnjeno in vročina mu je puhtela iz glave . . . Orkanka je povedala sosedam, kak revež je, in druga za drugo so prihajale gledat in svetovat zdravil.

Popoldne je prišel tudi Tinče. Preiskal je bil grapo, a dobil ni druzega ko grablje, ki jih je bil pozabil Štefè. In že to se mu je zdelo sumljivo.

„Ali si kaj boljši? Kaj si pa imel v grapi; trava je vsa razhojena.“

„Sem mislil, da je bila žaba.“

„Kakšna žaba?“

„Tonio mi jo je dal.“

„Tonio —? In kedaj —?“

Šele po dolgem času se je Tinčetu posrečilo, da je izvlekel iz Štefeta, kaj je bilo.

In Tinče je še tisti dan povedal vsem, kaj je bilo.

Ko je Orkanka čula, je vzdihnila prav od srca:

„Ubogi otrok!“

Ded Dobré pa je hvaležno pogledal pokonci, sklenil roke in se preložil na postelji:

„Hvala Bogu: sedaj pa še ne bom umrl!“

9. „Žaba! Žaba! Žaba!“

Štefetu se je obračalo na boljše in v nekaj dneh je bil zopet na nogah. Hodil je zunaj, a k „bajarju“ ni zahajal več. Tudi k vaški mlakuži ga ni mikalo. Neko trpko čustvo se ga je polastilo, kadar se je spomnil žabe in mlakuže. Tonija pa se je skrbno ogibal.

Tedaj pa počí vest, da so Lahí dovršili delo in da bodo odšli. To je bilo Štefetu v veselje. Zadihal je prosteje, ne da bi bil vedel zakaj. In živo se je zanimal, kdaj odidejo.

Zadnja nedelja je bila tu — v ponedeljek so imeli oditi. In Štefè je zvedel, kaj se je primerilo Toniju prav to nedeljo. Bilo je pa to-le:

Orkanov Tinče je bil povedal najstarejšemu izmed Lahov, ki so mu rekli Paolo, kaj je bil Tonio napravil Štefetu. Paolo se je hotel jeziti, a se je naposled premislil in je obljubil Tinčetu, da bo storil Toniu nekaj, kar bo pomnil.

Zadnjo nedeljo, ko je Tonio oblekel praznično suknjo in hotel oditi na vas, je imel Paolo pripravljen kos sukna, ki si ga je bil izrezal v podobi velike žabe. To žabo je bil namazal s kredo, in ko je Tonio odhajal, ga je potrkal ž njo po hrbtu in mu rekel:

„Le idi, Tonio, a vrni se kmalu!“

In Tonio je šel — ter se tudi vrnil kmalu . . .

Ko je namreč prišel na vas z žabo na hrbtu, so ga obsuli otroci in kazali s prstom za njim:

„Žaba! Žaba! Žaba!“

Tonio se je oziral in ko je videl, da se je lotila veselost celo odraslih, je slekel suknjo sredi vasi, pogledal, postal rdeč — in izginil — —.

Po tistem ga niso videli več.

Orkanov Tinče pa je tekel naravnost k Štefetu in mu z glasnim smehom pripovedoval dogodbo o Toniu. Samega veselja, da se je izteklo tako ugodno, je premeril Štefeta od nog do glave in mu zatrdil, da je sedaj zadosti star in zadosti velik, da bo smel k mlakuži kakor drugi.

In drugi dan — pomislite! — drugi dan je bilo videti ob vaški mlakuži poleg drugih tudi Štefeta!

Ta mlakuža! Kakšno veselje vendar vlada ob tej mlakuži! Mlin na koncu je v rokah Orkanovega Tinčeta; žago ob izlivu pa oskrbuje Metin Štefè. In ladje vozijo od enega brega na drugi, in vsakih pet minut se pokaže žaba na površju, ali pa hlastne riba po mušici . . . Ta mlakuža, saj pravim, ta mlakuža!

Pavel Perko.

Pomladno jutro.

V zraku se glási visoko:
Trlí, trlí, trlí —
Pesem hvalnico Gospodu
Škrjanček žvrgoli.

Pevče drobno peva, peva,
Pozdravlja mladi dan —
Kí svetlika in mežfka
Zaspano čez raván.

Z roso srèbrno umíva
Dehteče rózice:
Listke rahle, popje rahlo
In vitke nòžice.

Čez gorice solnce zlato
Že posijalo je,
Bisere v cvetlične čaše
Gostó utkalo je.

Sredi cvetk pa mlado jutro
Pohaja dol in gor,
Peva pesmice mu glasne
Po logu ptičji zbor.

Peva pesemco poskočno
Hoj, hojladi, hoj!
Mlad pastir na paší mladi,
Prijetelj dragi moj.

Vneslav.

Zadnji pomladi.

Zunaj vstaja pómład mila,
Meni v srce pada mraz,
Rože barvajo si kríla,
Meni pa bledí obraz.

Iz dobrove sladki glási
S sápicami plavajo;
V mojem srcu vzdihí tožni
Ž njimi se srečavajo.

Znanka zorna, pomlad mila,
Kaj prinašaš meni, kaj?
Ah, vse tvoje lepe dáre
Rada dajem ti nazaj.

Tvoje rože, mlade rože
V vence mí povijejo,
Z venci pa gomílo mojo
Čezinček pokrijejo . . .

Tvoje pesmi, sladke pesmi
Bodo se oglašale,
Ko po njih te nema usta
Več ne bodo vprašale . . .

Pa le cvéti, pómład mila,
Cvetjta ti na grob mi daj,
S pesmijo do tihih ciljev
Moje mlade dni spremljaj!

M. Posavska.

